

Warszawa, dnia 7 października 2002 r.

Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej Polskich Kolei Państwowych S.A., skierowanej
do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt. SK. 31/02)

Stosownie do zlecenia z dnia 4 września 2002 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie skargi konstytucyjnej Polskich Kolei Państwowych S.A. z dnia 15 kwietnia 2002 r., zawierającej wniosek o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 393³ § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania cywilnego, który to przepis wymaga, aby kasacja zawierała przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie.

Zdaniem Skarżącej, kwestionowany przepis ograniczając kasację narusza zasady praworządności, a w konsekwencji prowadzi do utraty zaufania społeczeństwa do organów władzy państwowej. W ocenie PKP S.A. przepis ten jest nieostry, wymagający sprecyzowania, co należy rozumieć przez określenie „przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie”. Obecne brzmienie zaskarżonego przepisu pozwala sądom odrzucać kasację w sposób arbitralny. Skarżący wywodzi, że z tych względów art. 393³ § 1 pkt 3 Kpc jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

1. Zgodnie z art. 393³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. nr 48, poz. 554), kasacja powinna zawierać m.innymi:

- 1) przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie,
- 2) przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalana jest teza, że ciężący na skarżącym obowiązek przedstawienia okoliczności, o których wyżej mowa, należy do istotnych wymagań kasacji. Pozostaje on w związku z instytucją „przedsądu” wprowadzoną ostatnio do Kpc, a dopuszczającą możliwość odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania (art. 393 Kpc w nowym brzmieniu). Wypada przypomnieć, że na

podstawie § 1 cyt. w nawiasie przepisu, Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne,
- 2) nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
- 3) kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo albo gdy zachodzi nieważność postępowania (§ 2).

Według poglądu prezentowanego w Komentarzu do Kpc, cz. I (pod. red. T. Erecińskiego, W-wa 2002 r. s. 792-793) obowiązek przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji sprowadza się do wykazania argumentów przemawiających za jej rozpoznaniem w III instancji. Z tego względu należy przyjąć, że kwestionowany przepis stanowi dopełnienie art. 393 Kpc. Okoliczności uzasadniające rozpoznanie kasacji muszą więc „ściśle nawiązywać do przesłanek odmowy” wskazanych w tym ostatnim przepisie.

Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że kasacja nie zawierająca przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie jest dotknięta brakiem istotnym i z tego powodu podlega odrzuceniu *a limine* (np. postanowienie SN z dnia 9 listopada 2000 r. II CKN 1385/00). Argumentem uzasadniającym to stanowisko jest twierdzenie, że bez przedstawienia przez skarżącego okoliczności nawiązujących do treści art. 393 Kpc, selekcja kasacji dokonywana przez Sąd Najwyższy w ramach badania wstępnego byłaby nazbyt dowolna (tamże: OSNC nr 3 z 2001 r. s. 83).

2. Celowość i zasadność wprowadzenia dodatkowego wymagania pod adresem kasacji, które nawiązywałoby do art. 393 kpc, nie budzą, moim zdaniem, żadnych wątpliwości. Należy zgodzić się z poglądem Sądu Najwyższego, że organ ten powinien mieć możliwość zapoznania się z argumentami strony skarżącej, wskazującymi okoliczności, jej zdaniem, uzasadniające rozpoznanie kasacji. **Celem podstawowym kasacji jest bowiem – obok ostatecznej kontroli zgodności z prawem kwestionowanych orzeczeń sądów II instancji – umacnianie praworządności oraz zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów niższych.**

Rodzi się jednak wątpliwość, czy sformułowane w art. 393³ § 1 pkt 3 wymaganie „przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie” spełnia postulat przyzwoitej legislacji. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie zajmuje stanowisko, że wyrażona w art. 2 Konstytucji zasada demokratycznego państwa prawnego jest źródłem zasad szczegółowych, do których należy między innymi zasada zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zawierająca w sobie zasadę przyzwoitej legislacji (np. wyrok z dnia 21 marca 2001 r. K. 24/00 – Wybór tez i sentencji orzeczeń T.K., I półrocze 2001 r. s. 39). Według Trybunału, zasada przyzwoitej legislacji obejmuje między innymi „wymaganie określoności przepisów, które muszą być formułowane w sposób poprawny, **precyzyjny i jasny** (tamże; podkr. W.P.).

Wymaganie jasności oznacza zaś „nakaz tworzenia przepisów klarownych i zrozumiałych dla ich adresatów, **precyzyjnie określających nakładane obowiązki i przyznawane prawa**” (ibid; podkr. W.P.).

Otóż, wymagań, o których mowa w orzecznictwie T.K., zaskarżony przepis – moim zdaniem - nie spełnia, ponieważ:

a) ustawowe żądanie przedstawienia „okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie” nie jest dostatecznie precyzyjne. **Nie określa bowiem ono rodzaju okoliczności, które mogą stanowić uzasadnienie rozpoznania kasacji.** Kwestionowany przepis nie zawiera przy tym odesłania do art. 393 Kpc *a rebours*;

b) brak precyzji przepisu art. 393³ § 1 pkt 3 powoduje, że „okoliczności uzasadniające” rozpoznanie kasacji **mogą częściowo pokrywać się z uzasadnieniem przytoczonych podstaw kasacyjnych** (§ 1 pkt 2). Stwarza to dodatkową niejasność zaskarżonego przepisu, utrudniającą stosowanie go przy sporządzaniu kasacji.

Nieprzedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji jest traktowane przez SN jako brak nieusuwalny, skutkujący jej odrzuceniem. Przedstawione zaś okoliczności w sposób nieprzekonywujący mogą stać się przyczyną odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania. Powyższe restrykcje, których słuszności nie kwestionuje, stanowią dodatkowy argument uzasadniający zarzut niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu.

W konkluzji skłaniam się ku pogładowi, że art. 393³ § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania cywilnego narusza zasadę przyzwoitej legislacji, wywodzoną z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji). Przepis ten

powinien ściśle korespondować z art. 393 Kpc bądź samodzielnie określić „okoliczności uzasadniające rozpoznanie kasacji”, do których należy zaliczyć:

- 1) wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego,**
- 2) istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych,**
- 3) oczywista zasadność kasacji,**
- 4) oczywiste naruszenie prawa lub**
- 5) nieważność postępowania w sprawie.**

Sporządził: Witold Pawełko